

Styrelsens för ackreditering och teknisk kontroll föreskrifter om krav på och kontroll av mätsystem som används vid försäljning av bränsle till enskild konsument

beslutade den 17 februari 2004

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC) föreskriver¹ följande med stöd av 4 § förordningen (1993:1066) om måttenheter, mätningar och mätDon.

Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter gäller mätsystem som används av en näringsidkare vid försäljning till en enskild konsument av bränsle som drivmedel eller för uppvärmning av bostäder. För begreppet *mätsystem* används här samma terminologi som i avsnitt T.1.7 i Organisation de Métrologie Legale, OIML, Recommendation no. 117, edition 1995 (E).

Krav på utformning av mätsystem

2 § Endast mätsystem som uppfyller kraven i dessa föreskrifter får användas vid försäljning till en enskild konsument. Systemen skall vara utformade så att konsumenten utan svårighet kan läsa resultatet av mätningen och i förekommande fall det pris som skall betalas. Mätsystemen skall vara konstruerade och tillverkade på ett sådant sätt att de behåller sina metrologiska egenskaper då de är korrekt installerade och används på rätt sätt under avsedda driftförhållanden.

¹Anmälan har gjorts enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (EGT L 204, 21.7.1998, s. 37, Celex 398L0034), ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 98/48/EG (EGT L 217, 5.8.1998, s. 18, Celex 398L0048).

Mätsystem för andra vätskor än vatten skall uppfylla de metrologiska krav som framgår av Organisation de Métrologie Legale, OIML, Recommendation no.117, edition 1995 (E) eller motsvarande krav. När fråga är om en anordning för försäljning av motorfordonsbränsle skall även kraven i OIML Recommendation no.118, edition 1995 (E) eller motsvarande krav tillämpas.

Om ett certifieringsorgan, som utför en typkontroll enligt 4 §, bedömer att fälttest är en nödvändig förutsättning för att typkontrollen skall kunna genomföras med tillförlitligt resultat får dock ett mätsystem användas, efter anmälan till SWEDAC, under nedan angivna förutsättningar trots att det inte uppfyller kraven.

- testperioden får inte överstiga sex månader
- mätsystemet skall på lämpligt sätt var märkt med texten "EJ TYPKONTROLLERAD"
- av anmälan till SWEDAC skall framgå uppställningsplatsen, testperiodens längd och uppgifter som gör det möjligt att identifiera mätsystemet, samt
- mätsystemet måste verifieras mot föreskrifternas krav, vad gäller volymvisning, innan det tas i bruk.

Bedömning av överensstämmelse

3 § För att säkerställa att ett mätsystem uppfyller kraven i 2 § skall dessa genomgå sådan bedömning av överensstämmelse som föreskrivs i 4, 6 och 9 §§.

Typkontroll och intyg om överensstämmelse

4 § Ett mätsystem som omfattas av dessa föreskrifter skall genomgå typkontroll.

Typkontroll innebär att ett certifieringsorgan kontrollerar att ett mätsystem, som är representativt för en förutsedd produktion, uppfyller kraven i dessa föreskrifter.

Om typen uppfyller kraven får certifieringsorganet utfärda ett typintyg. I intyget skall anges villkoren för intygets giltighet samt nödvändiga uppgifter för identifiering av mätsystemet och i tillämpliga fall en beskrivning av dess arbetssätt. Relevant tekniskt underlag, t.ex. ritningar, konstruktionsunderlag etc, skall biläggas intyget.

5 § Typkontroll får utföras av ett certifieringsorgan som är ackrediterat för uppgiften av SWEDAC enligt SWEDAC:s föreskrifter för organ som certifierar produkter.

Typkontroll får även utföras av ett certifieringsorgan från ett annat land inom EES, om organet

1. är ackrediterat för uppgiften mot kraven i standarden EN 45 011:1998 *Certifieringsorgan – Allmänna krav vid certifiering av produkter (ISO/IEC Guide 65:1996)* av ett ackrediteringsorgan som uppfyller och tillämpar kraven i standarden EN 45 010:1998 *Allmänna krav för bedömning och ackreditering av certifieringsorgan (ISO/IEC Guide 61:1996)*, eller
2. på annat sätt erbjuder motsvarande garantier i fråga om teknisk och yrkesmässig kompetens samt garantier om oberoende.

Förstagångsverifiering

6 § Mätssystem som omfattas av dessa föreskrifter skall genomgå förstagångsverifiering. Med förstagångsverifiering avses en kontroll av att ett nytillverkat eller ombyggt mät-system är utfört i enlighet med det utfärdade typintyget och tillämpliga krav i dessa föreskrifter. Den metrologiska kontrollen skall därvid minst omfatta vad som anges i avsnitt 6.2 i den i 1 § nämnda OIML-rekommendationen R 117.

7 § Förstagångsverifiering får utföras av ett kontrollorgan typ A som ackrediterats för denna uppgift av SWEDAC enligt SWEDAC:s allmänna föreskrifter för ackrediterade kontrollorgan.

Förstagångsverifiering får även utföras av ett kontrollorgan typ A från ett annat land inom EES, om organet

1. är ackrediterat för uppgiften mot kraven i standarden SS-EN ISO/IEC 17020:2005, av ett ackrediteringsorgan som kan visa att det uppfyller och tillämpar kraven i EN ISO/IEC 17 011
2. på annat sätt erbjuder motsvarande garantier i fråga om teknisk och yrkesmässig kompetens samt garantier om oberoende.(STAFS 2005:14)

8 § En tillverkare, som tillämpar ett godkänt kvalitetssystem för sin tillverkning, får utföra förstagångsverifiering enligt de förutsättningar som framgår av bilaga 4.

Periodisk omverifiering

9 § Ett mätssystem som används för de ändamål som anges i 1 § skall omverifieras. Omverifiering är en periodiskt återkommande kontroll av att ett mätssystem alltjämt, efter det att det har tagits i bruk, uppfyller föreskrivna krav. Den metrologiska kontrollen skall därvid minst omfatta vad som anges i avsnitt 6.3 i den ovan nämnda OIML-rekommendationen R 117.

Omverifiering skall ske före utgången av giltighetstiden för föregående verifiering. Omverifiering skall även ske efter underhåll eller reparation som medfört att föreskriven plombering brutits. Ett mätssystem med bruten plombering, eller för vilken giltighetstiden för verifieringen gått ut, får inte användas.

Giltighetstiden för en verifiering är två år. Giltighetstiden beräknas från tidpunkten för förstagångsverifiering alternativt från tidpunkten för närmast föregående omverifiering. Om förstagångsverifiering, alternativt närmast föregående omverifiering, utförts i ett annat land inom EES beräknas giltighetstiden från tidpunkten för denna verifiering.

10 § Ett mätssystem som vid omverifiering visar sig ha ett visningsfel till innehavarens fördel, som överstiger det tillåtna visningsfelet men understiger det dubbla tillåtna visningsfelet, får fortsätta att användas till dess att felet åtgärdas och ny verifiering sker, dock längst i en månad efter det att felet upptäcktes.

Ett mätidon som vid en omverifiering visar sig ha ett visningsfel till innehavarens fördel som överstiger det dubbla tillåtna visningsfelet får inte användas innan reparation och omverifiering skett.

11 § Omverifiering får utföras av ett kontrollorgan typ A, B eller C som är ackrediterat för uppgiften av SWEDAC enligt SWEDAC:s allmänna föreskrifter för ackrediterade kontrollorgan.

Omverifiering får även utföras av ett kontrollorgan typ A, B eller C från ett annat land inom EES, om organet är ackrediterat för uppgiften mot kraven i standarden SS-EN ISO/IEC 17020:2005 av ett ackrediteringsorgan som kan visa att det uppfyller och tillämpar kraven i ISO/IEC TR17 010. (STAFS 2005:14)

Märkning och plombering

12 § Ett mätsystem som vid en förstagångsverifiering bedömts uppfylla kraven i dessa föreskrifter skall förses med sådan märkning som framgår av bilaga 1. Mätsystemet skall vidare plomberas i enlighet med vad som framgår av bilaga 2.

Ett mätsystem som vid en omverifiering bedömts uppfylla kraven i dessa föreskrifter skall av kontrollorganet förses med det kontrollmärke för återkommande kontroll som anges i 13 §. Om ett mätsystem, vid en omverifiering, inte kan godkännas skall kontrollorganet avlägsna eller förstöra tidigare kontrollmärke. Om ett mätsystem innehåller flera mätorgan behöver kontrollmärket inte avlägsnas om det på något annat tydligt sätt framgår vilka mätorgan som inte uppfyller kraven och som en följd av detta inte får användas.

Märkningen skall vara väl synlig för konsumenten vid en normal användning av mätsystemet.

Kontrollmärke

13 § Ett kontrollorgan som önskar utföra omverifiering skall anmäla detta till SWEDAC. Efter det att SWEDAC har bekräftat anmälan får kontrollorganet utföra omverifiering och använda SWEDAC:s kontrollmärke för återkommande kontroll. Kontrollmärkets utformning framgår av bilaga 3.

Samordningsaktiviteter

14 § Ett kontrollorgan som utför förstagångsverifiering eller omverifiering är skyldig att delta i samordningsaktiviteter och jämförande undersökningar i enlighet med vad som framgår av SWEDAC:s allmänna föreskrifter för ackrediterade kontrollorgan.

En tillverkare som får utföra förstagångsverifiering med stöd av 8 § är skyldig att, på uppmaning av SWEDAC, delta i sådana samordningsaktiviteter som avses i 14 § första stycket.

Avgift

15 § Ett organ som utför en föreskriven omverifiering skall betala en avgift till SWEDAC enligt SWEDAC:s föreskrifter om avgift vid återkommande kontroll av vågar och bränslemätdon. Organet skall dock endast betala avgiften vid periodiskt återkommande omverifiering, dvs. vid omverifiering som påverkar giltighetstiden för verifieringen. Vid en omverifiering som utförs under giltighetsperioden för en verifiering har innehavaren av mätdonet möjlighet att välja om verifiering skall påverka giltighetstiden för verifieringen eller inte. Endast om en ny giltighetstid skall räknas från verifieringen utgår en avgift till SWEDAC.

Rapporteringskyldighet

16 § Ett certifieringsorgan som utfärdar ett typintyg skall sända en kopia av intyget till SWEDAC.

Ett kontrollorgan som vid en omverifiering finner att ett mätsystem har ett visningsfel till innehavarens fördel vilket överstiger det tillåtna visningsfelet skall anmäla detta till SWEDAC. Av anmälan skall framgå innehavarens namn och adress, uppställningsplats för anläggningen, typ av mätare och serienummer samt den tidpunkt då mätsystemet skall ha åtgärdats och verifierats för att få användas utöver vad som anges i 9 § första stycket.

Övrigt

17 § SWEDAC kan om det finns särskilda skäl medge avvikelse från dessa föreskrifter.

1. Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 juli 2004, då STAFS 1994:20 upphör att gälla.
2. Mätare och måtanordningar, som omfattas av dessa föreskrifter, får fortsätta att tillverkas, tas i bruk och användas för de syften som anges i 1 § även efter att dessa föreskrifter trätt i kraft om de omfattas av ett typgodkännande eller typintyg som enligt sin lydelse gäller till en senare tidpunkt än den som anges i första punkten och detta typgodkännande eller typintyg visar att mätaren eller måtanordningen uppfyller kraven i äldre bestämmelser. Sådana mätare och måtanordningar får dock inte tas i bruk för första gången efter det att typgodkännandets eller typintygets giltighetstid gått ut. Giltighetstiden för ett sådant typgodkännande eller typintyg får inte förlängas efter det att dessa föreskrifter trätt i kraft.

Mätare och måtanordningar som tagits eller tas i bruk i enlighet med äldre föreskrifter och som omfattas av de nya föreskrifterna skall omverifieras mot kraven i de äldre föreskrifterna i enlighet med 9-11 §§ i de nya föreskrifterna. Vad som sägs i 9 § andra stycket i de nya föreskrifterna om giltighetstid skall ha motsvarande tillämpning på omverifikation eller första verifikation enligt de äldre föreskrifterna.

3. Organ som är behöriga att utföra typkontroll, första verifiering respektive omverifiering av mätdon enligt 8 § STAFS 1994:20 får t. o. m. den 31 december 2004 även utföra typkontroll, förstagångsverifiering respektive omverifiering enligt de nya föreskrifterna.

LARS ETTARP

Sven Nyström

Bilaga 1

MÄRKNING vid förstagångsverifiering

En mätare eller ett mätsystem som genomgått förstagångsverifiering skall vara försedd med följande märkning.

1. Ackrediteringsmärke och ackrediteringsnummer för kontrollorganet som utfört förstagångsverifieringen.

Icke-ackrediterade utländska kontrollorgan skall i stället för ackrediteringsmärke och ackrediteringsnummer ange firma eller annat kännetecken samt adress och telefonnummer.

Uppgift, i annat fall än som avses i första och andra styckena, om att tillverkaren, med stöd av ett godkänt kvalitetssystem, själv utfört förstagångsverifieringen.

2. Texten "FÖRSTAGÅNGSVERIFIERING"
3. Uppgift om år och månad för den utförda förstagångsverifieringen.

Bilaga 2

PLOMBERING (försegling)

Plombering skall utföras på det sätt som anges i typintyget.

Plombering får ske med plomberingsetiketter eller plomberingstråd och plomber i lämpligt material. Plomberna skall vara av sådant material och plomberingen utförd på ett sådant sätt att det inte är möjligt att göra ett ingrepp i mätsystemets plomberade delar utan att förseglingen bryts. Plomberingen skall vara utformad på ett sådant sätt att det går att identifiera det organ som utfört plomberingen.

KONTROLLMÄRKE vid omverifiering

Mätare och mätsystem som vid omverifiering uppfyllt kraven skall av det kontrollerande organet förseas med SWEDAC:s kontrollmärke, se nedan, för återkommande kontroll. Kontrollmärkets höjd skall vara minst 20 mm. Kontrollmärket skall åtföljas av organets ackrediteringsnummer och månad och år för den genomförda verifieringen. Inget ytterligare får anges på kontrollmärket. Märkningen skall vara väl synlig och lätt tillgänglig. Något annat märke, som lätt kan förväxlas med kontrollmärket, får inte användas i anslutning till kontrollmärket.

Bilaga 4

Tillverkarens försäkran om överensstämmelse med typ grundad på kvalitetssäkring av tillverkningen

1. Den försäkran om överensstämmelse med typ som grundar sig på kvalitetssäkring av tillverkningen är det förfarande för bedömning av överensstämmelse genom vilken tillverkaren fullgör de skyldigheter som föreskrivs nedan och säkerställer och försäkrar att de berörda mätinstrumenten överensstämmer med typen enligt beskrivningen i typintyget och uppfyller tillämpliga bestämmelser i dessa föreskrifter.

Tillverkning

2. Tillverkaren skall tillämpa ett godkänt kvalitetssystem för tillverkning, slutlig kontroll av färdiga produkter och provning av mätsystemet enligt punkt 3, samt vara föremål för övervakning enligt punkt 4.

Kvalitetssystem

3.1 Tillverkaren skall hos ett ackrediterat certifieringsorgan för certifiering av kvalitetssystem ansöka om att få sitt kvalitetssystem bedömt.

Ansökan skall innehålla

- alla upplysningar av betydelse för den berörda kategorin av mätsystem
- dokumentation av kvalitetssystemet
- den tekniska dokumentationen för den godkända typen samt en kopia av typintyget.

3.2 Kvalitetssystemet skall säkerställa att de tillverkade mätsystemen överensstämmer med typen enligt beskrivningen i typintyget och uppfyller de tillämpliga kraven i föreskrifterna.

Alla de faktorer, krav och bestämmelser som tillverkaren har tagit hänsyn till skall finnas dokumenterade på ett systematiskt och överskådligt sätt i form av skriftliga riktlinjer, rutiner och anvisningar. Denna dokumentation av kvalitetssystemet skall möjliggöra en enhetlig tolkning av kvalitetssystemets program, planer, manualer och dokument.

Dokumentationen skall framför allt innehålla en fullgod beskrivning av

- uppsatta kvalitetsmål samt ledningens organisatoriska struktur, ansvar och befogenheter när det gäller produktkvalitet
- de metoder, processer och systematiska förfaranden som skall användas vid tillverkning, kvalitetskontroll och kvalitetssäkring
- de undersökningar och provningar som skall utföras före, under och efter tillverkningen samt hur ofta de skall utföras
- kvalitetsdokument, som granskningsrapporter och provningsresultat, kalibreringsresultat, redogörelser för den berörda personalens kvalifikationer etc.
- hur övervakning sker av att erforderlig produktkvalitet uppnås och att kvalitetssystemet fungerar effektivt.

3.3 Det ackrediterade certifieringsorganet skall bedöma kvalitetssystemet för att avgöra om kraven i punkt 3.2 är uppfyllda. Det ackrediterade certifieringsorganet skall förutsätta överensstämmelse med dessa krav om kvalitetssystemet uppfyller motsvarande krav i standarden ISO 9000:2000.

Bedömaren skall ha erfarenhet av såväl bedömning av kvalitetsstyrningssystem som kunskap om metrologiska krav och allmänt tillämpade tekniska metoder för aktuella mät-system samt kännedom om tillämpliga krav i dessa föreskrifter. Bedömningsförfarandet skall innefatta inspektion av tillverkningen i tillverkarens lokaler.

3.4 Tillverkaren skall åta sig att fullgöra de skyldigheter som är förenade med det godkända kvalitetssystemet samt att vidmakthålla det så att det förblir ändamålsenligt och effektivt.

3.5 Tillverkaren skall underrätta det ackrediterade certifieringsorgan som har godkänt kvalitetssystemet om alla ändringar som planeras i systemet.

Certifieringsorganet skall ta ställning till ändringsförslagen samt avgöra om systemet med sådana ändringar fortfarande uppfyller kraven i punkt 3.2 eller om en ny bedömning är nödvändig.

Certifieringsorganets övervakning

4.1 Syftet med övervakningen är att försäkra sig om att tillverkaren på rätt sätt fullgör de skyldigheter som är förenade med det godkända kvalitetssystemet.

4.2 Tillverkaren skall för inspektion ge certifieringsorganet tillträde till lokaler för tillverkning, kontroll, provning och lagring samt förse organet med all erforderlig information, särskilt i fråga om

- dokumentationen av kvalitetssystemet
- kvalitetsdokumenten, som granskningsrapporter och provningsresultat, kalibreringsresultat, redogörelser för den berörda personalens kvalifikationer etc.

4.3 Det ackrediterade certifieringsorganet skall med jämna mellanrum genomföra revisioner för att försäkra sig om att tillverkaren vidmakthåller och tillämpar kvalitetssystemet, samt överlämnarevisionsberättelser till tillverkaren.

4.4 Certifieringsorganet får dessutom besöka tillverkaren utan förvarning. I samband med sådana besök kan organet, om så erfordras, utföra eller låta utföra produktprovningar för att kontrollera att kvalitetssystemet fungerar på riktigt sätt. Certifieringsorganet skall lämna tillverkaren en besöksrapport och om provningar har genomförts, en provningsrapport.

Beställning:
Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll

SWEDAC
Box 878
501 15 BORÅS

SWEDAC
Box 2231
103 15 STOCKHOLM

Tel. 033-17 77 00
Fax 033-10 13 92

Tel. 08-406 83 00
Fax 08-791 89 29

Hemsida: www.swedac.se

ISSN 1400-4682

Multitryck Borås